

ប្រាណដ្ឋិម — រាតិទី ២

Alama za Kinabii katika Danieli 11: Kuanguka kwa USSR, Sheria ya Jumapili, na Kuinuka kwa Rumi ya Kisasa

Jeff Pippenger
2025-03-09

Pakudonha kweUSSR muna 1989, ndima yechina yegumi yaDanieri chitsauko chegumi nerimwe yakazadzikiswa. Ndim yechina negumi nerimwe ndiwo mutemo weSvondo muUnited States, sezvakangoitawo ndima yegumi nenhanhatu. Kubva muna 1989 kusvikira pamutemo weSvondo muUnited States, ndima yechina yegumi haina chinhu. Pakudonha kweUSSR muna 1989 kwakaziviswawo mundima yegumi yaDanieri chitsauko chegumi nerimwe, iyo yakatanga kuzadzikiswa naAntiochus Magnus.

អង់ទីយ៉ូកុសទី៣ ម៉ាញុស ជា «សុដចេខាងជើង» នៃរាជវង្សសសលេវេស៊ីត បានសោយរាជ្យពីឆ្នាំ 223–187 មុន គ.ស. ហើយបានខិតខំដើម្បីយកដីនៃដីដែលបានហាត់បង់ទៅឱ្យពត្តលម៉េ (ជា «សុដចេខាងត្បូង») បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមស៊ីរីលើកទីបី (246–241 មុន គ.ស.) គួរឱ្យបំភ្លឺ។ យុទ្ធនាការរបស់គាត់ក្នុងសង្គ្រាមស៊ីរីលើកទីបួន (219–217 មុន គ.ស.) មានគោលបំណងដណ្តើមយកក្រុងអេសេស៊ី ហ្សេនេស៊ី និងប៉ាឡេស្តីនគួរឱ្យបំភ្លឺ។ នៅឆ្នាំ 219 មុន គ.ស. អង់ទីយ៉ូកុសបានដកហូតទ័ពចុះទៅខាងត្បូង ដោយកាន់កាប់សេសេស៊ី-អ៊ីន-ភ្លេរីយ៉ា ទ្រីស និងពត្តលម៉េសៃ (អាករ) វិញ ដោយបានយកបន្ទាយតាមឆ្នេរសមុទ្រគួរឱ្យបំភ្លឺ។ នៅឆ្នាំ 218 មុន គ.ស. គាត់បានរុលទៅមុខបន្តិចម្តងទៀត ដោយកាន់កាប់ភីឡាដែលេភៀ (អាំម៉ាន់) ហើយសង្កត់ទ័ពក្រុងនៃរបស់អេសេស៊ីប ដោយមានបំណងដណ្តើមយកដីនៃសេសេស៊ីដែលបានហាត់បង់គួរឱ្យបំភ្លឺ រហូតដល់កាហុស។ អង់ទីយ៉ូកុសបានផ្អាកការដកហូតទ័ពរបស់គាត់នៅឆ្នាំ 218 មុន គ.ស. ដើម្បីបំប្រុងអ្វីដែលបានឈ្នះ និងគួរឱ្យមសម្រាប់ការរុញច្រានដ៏សមរម្យចេញពីសេសេស៊ីមួយ។ ពត្តលម៉េទី៤ ហ្វីឡាឡិឡេ ជាសុដចេតត្តលម៉េយ បានប្រមូលផ្តុំកងទ័ពមួយដើម្បីប្រឈមមុខនឹងគាត់ ដោយមានកងទ័ពអេសេស៊ីបគាំទ្រកម្រិតខ្ពស់។ ខ្លឹមសារនៃដំណើរជំពូកដប់មួយ បង្ហាញចលនារបស់អង់ទីយ៉ូកុសនេះ ដូច្នោះហើយបានទុកជាប្រសព្វរមោលជាមុននៃការដួលរលំរបស់សហភាពស្វៀតនៅឆ្នាំ 1989 និងគំរូនៃសេសេស៊ីប។

Asi vanakomana vake vachamutswa, vakaunganidza uwandu hwamauto makuru; uye mumwe achauya zvirokwazvo, achafashukira, achipfuura; ipapo achadzoka, achamutswazve, kusvikira kunhare yake. Danieri 11:10.

Kana mambo wokumusoro ari mundima yamakumi mana “achifashukira nokupfuura,” zvinowirirana namambo wokumusoro womundima yegumi “achifashukira nokuyambuka.” Mumativi ose ari maviri, ndiwo mashoko echiHebheru mamwe chetewo, akangodudzirwa zvishoma nenzira yakasiyana. Ndiyo kutaura kumwe chete kunowanikwa muna Isaya 8:8.

Uye achapfuura neJudha; achafashukira nokupfachukira, achasvika kunyange kusvikira pamutsipa; uye kutambanudzwa kwamapapiro ake kuchazadza upamhi hwenyika yako, iwe Emanueri. Isaya 8:8.

Imwe neimwe yendima nhatu idzi iri kuratidza mambo wokumaodzanyemba achikundwa namambo wokuchamhembe. Antiokosi, mambo wokuchamhembe, anokunda Ptolemy, mambo wokumaodzanyemba, sezvakanogitawo Senakeribhi paakakunda Judha, mambo wokumaodzanyemba, uye sezvakanogitawo mambo wokuchamhembe mundima makumi mana paakakukura USSR muna 1989. Ndimu nhatu idzi, pamwe chete nokuzadzikiswa kwenhoroondo katatu kwadzo, zvinoratidza “nguva yokuguma” muna 1989. Naizvozvo, ndima yegumi ndi1989 uye ndima yegumi nenhanhatu ndiyo mutemo weSvondo muUnited States, sezvakanogitawo ndima makumi mana neimwe.

Ndimu gumi neimwe kusvika gumi neshanu mutsetse weMagwaro, uyo unezve kuzadzikiswa kwenhoroondo kunozivisa zviratidzo zvenguva zvechipozofita zvakatsanangurika mukati menhoroondo yakavanzika yendima makumi mana. Mutemo weSvondo usati wavapo muUnited States, asi mushure ma1989, hondo yeRaphia nemigumisiro yayo zvinoratidzwa mundima gumi neimwe negumi nembiri, uye hondo yePanium inoratidzwa mundima gumi nenhatu kusvika gumi neshanu.

Sunnudagsskipanin er hinn fyrirhugaði tími; því þar er hið banvæna sár páfadómsins læknað, og páfinn snýr aftur til hásetis jarðarinnar. Sú valdefling var fyrirboðuð með því þegar páfadæmið var sett í háseti árið 538, og með því þegar heiðin Róm var sett í háseti við orrustuna við Actium. Þegar heiðin Róm hafði einu sinni verið sett í háseti samkvæmt spádómi, ríkti hún með æðsta valdi í 360 ár. Þegar páfadæmið hafði einu sinni verið sett í háseti árið 538, ríkti það með æðsta valdi í eitt þúsund tvö hundruð og sextíu ár. Þegar hið banvæna sár er læknað við sunnudagsskipunina, mun páfadæmið ríkja með æðsta valdi í táknræna 42 mánuði.

Zvino ndakaona umwe wemisoro yacho sokunge wakanga warohwa kuti ufe; asi ronda rayo rinouraya rikaporeswa; nyika yose ikashamiswa ikatevera chikara. Uye vakanamata dhiragoni yakanga yapa chikara simba; vakazokunamatawo chikara, vachiti, Ndianiko akafanana nechikara? Ndianiko angagona kurwa nacho? Uye chakapiwa muromo wekutaura zvinhu zvikuru nokumhura; uye chakapiwa simba rokuti chirambe chiripo kwemwedzi makumi mana nemiviri. Zvakazarurwa 13:3–5.

Vhesi 27 rinoti “vose vari vaviri” vemadzimambo aya:

'Na sal vúli vaa ma tupu'anga te moe vaaia, pea te la talanoa pepelo i he tēpile e taha; ka e lē lavame'a ia: he ko e ngata'anga 'e kei hoko pē 'i he taimi kuo kotofá. Taniela 11:27.

Madzimambo maviri ari mundima makumi maviri nechinomwe ndiwo madzimambo ataurwa mundima mbiri dzakapfuura, avo vakazozorwira hondo yeActium.

Iye achamutsa simba rake nousingi hwake kuti arwise mambo wokumaodzanyemba nehondo huru; uye mambo wokumaodzanyemba achamutuswawo kurwa nehondo huru kwazvo ine simba; asi haangamiri, nokuti vachamurongera mano. Zvirokwazvo, avo vanodya mugove

wezvokudya zvake vachamuparadza, uye hondo yake ichafashukira; vazhinji vachawa vaurayiwa. Danieri 11:25, 26.

Nokudaro vhesi remakumi maviri nemanomwe rinoumba chinhu chisina kujairika chinoda kunzwisiswa tisati taenderera mberi. Muvhesi remakumi maviri nemana, “nguva” inomirira nguva yemakore mazana matatu nemakumi matanhatu, inotangira pahondo yeActium uye ichiguma panguva yakatarwa mugore ra330.

Mambo wa kusini katika vita alikuwa Kleopatra, ambaye alikuwa katika muungano na Marko Antoni. Oktavio alikuwa mfalme wa kaskazini ambaye angewashinda wote wawili. Kwa wakati uliowekwa (31 KK), wafalme hawa wawili ambao hapo awali walikuwa wameketi pamoja mezani na kuambiana uongo, wangekabiliana katika vita vya Actium.

Madzimambo maviri ari patafura anowirirana nenhorooondo yehondo yePanium (ndima 13 kusvika 15), apo pakanga pane mubatanidzwa waAntiochus Magnus naPhillip weMacedon. Mubatanidzwa iwoyo wenhorooondo unopindirana nomubatanidzwa wokufananidzira unomiririrwa muzita rePanium munguva yaKristu—Caesarea Philippi. Mubatanidzwa wacho unomiririrwawo mundima makumi mana apo USSR inokukurwa muna 1989 kubudikidza nomubatanidzwa pakati paReagan napapa John Paul II. Madzimambo maviri aya anonyepedzana 31 BC isati yasvika, izvo zvinowirirana nomutemo weSvondo muUnited States, naizvozvo nhema dzawo dzinoitika ndima 16 isati yasvika, mukati menhorooondo inomiririrwa nendima 13 kusvika 15 dzakazadzikiswa pahondo yePanium makore gumi nemanomwe mushure mehondo yeRaphia, uye makore zana nemakumi matatu namanomwe Pompey asati akunda Jerusarema mukuzadzikiswa kwendima 16.

Mundima 28, Octavius, akunda pamusoro paCleopatra (mambo wokumaodzanyemba) naMarc Antony, “achadzokera kunyika yake ane fuma zhinji; uye mwoyo wake uchapesana nesungano tsvene; uye achaita mabasa makuru, ndokuzodzokera kunyika yake.” Uriah Smith anotsanangura kukunda uku kuviri sehondo yeActium muna 31 BC nokuparadzwa kweJerusarema muna 70 AD. Naizvozvo, mundima 28 muri kuratidzwa nhorooondo inotanga pahondo yeActium, inova ndiko kutanga kwemakore 360 pamwe nokuparadzwa kweJerusarema muna 70 AD.

Ndipo iye achadzokera kunyika yake ane fuma zhinji; uye moyo wake uchapesana nesungano tsvene; uye achaita zviito zvikuru, odzokerazve kunyika yake. Danieri 11:28.

Ikigambo cya nyuma cy’umurongo wa makumyabiri n’ine (ndetse kugeza igihe) kigenda gikomereza ku murongo w’amateka watangiye mu mwaka wa 31 Mbere ya Kristo kandi ukarangirira ku kigambo cya nyuma cy’umurongo wa makumyabiri n’umwe (bazashyiraho igiteye ishozi gituma habaho kurimbuka), cyasohoye mu mwaka wa 538. Uwo murongo utangirira ku ntambara ya Actium, ari na yo iranga itangira ry’ubutegetsi bw’ikirenga bwa Roma ya gipagani mu gihe cy’imyaka magana atatu na mirongo itandatu. Uwo murongo urangira mu mwaka wa 538, ubwo Roma ya gipapa yatangiraga gutegeka ku buryo bw’ikirenga mu gihe cy’imyaka igihumbi magana abiri na mirongo itandatu. Muri iyo mirongo no mu mateka yasohoreje iyo mirongo, igihe cyagenwe cyo mu mwaka wa 330 kigereranya igabanyuka mu mateka ya Roma ya gipagani nk’ubwami bwa kane bw’ubuhanuzi bwa Bibiliya. Nyuma y’igihe cya mbere cyo gutegeka ku buryo bw’ikirenga mu myaka magana atatu na mirongo itandatu, hakurikiraho imyaka magana

abiri n'umunani yo guseniyuka kw'ingoma, mbere y'uko ubupapa bwicara ku ntebe y'ubwami mu murongo wa makumyabiri n'umwe mu mwaka wa 538. Mu ruhererekane rw'iyoy mirongo umunani, umurongo wa makumyabiri n'irindwi wonyine ni wo ugaragaza isohozwa ry'amateka ryabaye mbere y'intambara ya Actium yo mu mwaka wa 31 Mbere ya Kristo.

Ndima ya makumi maviri namanomwe inoratidza kusangana pakati pamadzimambo maviri kusati kwasvika "nguva yakatarwa," uye ndima ya makumi maviri nepfumbamwe inoratidza "nguva yakatarwa." "Nguva yakatarwa" iri mundima ya makumi maviri namanomwe ndiyo kutanga kwenguva yemakore mazana matatu nemakumi matanhatu, uye "nguva yakatarwa" iri mundima ya makumi maviri nepfumbamwe ndiyo kuguma kwenguva yemakore mazana matatu nemakumi matanhatu. Kutanga nekuguma zvinomirira "nguva yakatarwa."

Kusimbiswa kwesimba leRoma yabeZizwe kwaqala lapho inqoba isithiyoy sesithathu sendawo, njengoba simelwe kuDanilyeli 8:9.

Kubva pane rimwe radzo pakabuda runyanga ruduku, rukazokura zvikuru kwazvo, rwakananga kurutivi rwezasi, nokurutivi rwokumabvazuva, nokunyika inofadza. Danieri 8:9.

Kupewa nguvu huko kulianza katika vita vya Actium, na kutiishwa kwa mfalme wa kusini (Misri) kulikofuata, kama ilivyo katika aya ya tisa ya sura ya nane.

Kupera kwekutonga kweRoma yechihedheni samambo hwechina hwechiporofita cheBhaibheri kwakaitika muna 538 apo Roma yepapa yakakunda chipingamupinyi chayo chechitatu chenzvimbo. Nguva yose yemakore mazana mashanu namakumi matanhatu nesere, kubva pahondo yeActium kusvikira muna 538, inotanga neRoma yechihedheni ichikunda chipingamupinyi chayo chechitatu uye ichiva umambo hwechina hwechiporofita cheBhaibheri, uye inopera apo Roma yepapa inokunda chipingamupinyi chayo chechitatu chenzvimbo.

Saoumambo hwa bone ya nne ya unabii wa Biblia, historia inayowakilishwa hutambulisha vipindi viwili: cha kwanza ni wakati ambapo Rumi hujjinua, kikifuatiwa na kipindi kinachoeleza kuanguka kwa Rumi. Mwanzo wa kipindi hicho cha kwanza cha kujiinua pia ndio mwanzo wa kipindi chote ambacho Rumi ya kipagani ilitawala kama ufalme wa nne wa unabii wa Biblia. Kipindi cha kwanza cha kujiinua kwa Rumi huanza na kuishia kwa wakati uliowekwa, na pia huanza kwa kuunganishwa kwa falme za kaskazini na kusini. Huishia kwa kugawanyika kuwa ufalme wa mashariki na ufalme wa magharibi. Kuanza na kuishia kwa wakati uliowekwa, na mwanzo na mwisho huo, huwakilisha migawanyiko minne ya ufalme wa Aleksanda.

Nthawi ziwiri zoikidwiratu za mavesi makumi awiri ndi asanu ndi awiri ndi makumi awiri ndi asanu ndi anayi zikuimira zizindikiro zoyambira ndi zomaliza zofotokoza nyengo imene Roma ilamulira mwapamwamba. Pa lamulo la Lamlungu ku United States, pokwaniritsa vesi makumi anayi ndi limodzi ndi vesi khumi ndi limodzi la Danieli 11, nyengo ya Roma yamakono yolamulira mwapamwamba kwa miyezi makumi anayi ndi iwiri yophiphiritsa imayamba. Nthawi yoyamba yoikidwiratu ya vesi makumi awiri ndi asanu ndi awiri ndiyo lamulo la Lamlungu ku United States, ndipo nthawi yachiwiri yoikidwiratu ikuimira pamene mtundu wotsiriza pa dziko lapansi utsatira chitsanzo cha United States ndi kukakamiza lamulo lomaliza la Lamlungu, ndipo pochita

zimenezo udzazindikiritsa kukakamizidwa kwa Sabata la fano padziko lonse.

Izvo dva proročka putokaza jesu zakon o nedelji u Sjedinjenim Državama do sprovođenja svetskog zakona o nedelji, a ta dva zakona o nedelji jesu dva određena vremena u stihovima dvadeset sedam i dvadeset devet. Prvo određeno vreme iz stiha dvadeset sedam takođe je bilo predočeno Konstantinovim zakonom o nedelji iz 321. godine, a papski zakon o nedelji na saboru u Orléansu 538. godine predstavlja svetski zakon o nedelji.

Mu mamiro endima yegumi netatu kusvika yegumi neshanu, hondo yePanium ndiyo nhorooondo inotangira mutemo weSvondo wendima yegumi nenhanhatu. Mukati menhorooondo iyoyo, kusangana kwemadzimambo maviri anonyepedzana kunozadzikiswa. Ndimu yegumi netatu kusvika yegumi neshanu chikamu chenhoroondo inomiririrwa mundima yegumi kusvika yegumi nenhanhatu. Ndimu idzodzo dzinatoridza Hondo yechina yeSiria mundima yegumi, hondo yeRaphia mundima yegumi neimwe, nemigumisiro yehondo iyoyo mundima yegumi nembiri. Ndimu yegumi netatu kusvika yegumi neshanu dzinomiririra nhorooondo yegore ra200 BC apo hondo yePanium yakazadzikiswa, uye apo Roma yechihedheni, inomiririrwa sevapambi vevanhu vako, inopinda murondedzero yechiporofita.

Dhanieri chitsauko chegumi nerimwe ndimu yemakumi mana inoratidza kuparara kweUSSR muna 1989, uye ndimu yegumi nenhanhatu inoratidza mutemo weSvondo muUnited States. Kusangana kwemadzimambo maviri vanotaurirana nhema kune mumwe nomumwe nguva yakatarwa isati yasvika, uko kwaiva kurwa kweActium, kunoitika mukati menhorooondo yendimu yemakumi mana inotevera nguva yokuguma muna 1989 uye inopera pamutemo weSvondo muUnited States. Ndimu yemakumi maviri nenomwe chiratidzo chenzira munhorooondo yakavanzika yendimu yemakumi mana, ichiitika mushure ma1989, asi mutemo weSvondo usati wavapo. “Kusangana” kwendimu yemakumi maviri nenomwe chiratidzo chenzira chisati chapiwa simba kuRoma pamutemo weSvondo. Pane zviratidzo zvenzira zvinoverengeka zvinotungamirira kukupiwa simba kwehupapa muna 538, uye zviratidzo zvenzira izviwo zvinoitika nguva yakatarwa isati yasvika. Chimwe chezviratidzo zvenzira zvouporofita ndicho chirevo chaJustinian muna 533, chakazadzisa chirevo chendimu yemakumi matatu chokuti “vakabatana nouchenjeri naavo vanosiya sungano.”

Zvimwe zviratidzo zvenguva zvinotungamirira kunguva yakatarwa munhorooondo yeRoma yechihedheni ndezvegore ra330, apo Roma yechihedheni yakawisira pasi uye panguva imwe cheteyo ikapa “chigaro” kusimba rechechi yepapa. Muna 496, Clovis akapa “simba” rake kuhupapa. Mukuzadziswa kwaDanieri 7, Roma yechihedheni yakabvisa “nyanga nhatu” nokuda kwehupapa, yekupedzisira yacho iri kubviswa kwavaOstrogoth muguta reRoma muna 538. Muna 508, chitendero chechihedheni chakaiswa parutivi sechitendero chepamutemo choumambo, chikatsiviwa neKatorike. Gore ra538 rinomirira mutemo weSvondo wendimu makumi mana neimwe, uye 496 rinomirira 1989 apo Reagan, sezvakaita Clovis, akatsaurira simba rake kupapa yeRoma. Gore ra330 rinoratidza mutemo weSvondo, nokuti ipapo ndipo panodzokera hupapa pachigaro chesimba.

Izvi zvinoratidza kuti zvose 538 na330 zvinomirira nguva yakatarwa, inova ndimu yegumi nenhanhatu neye makumi mana neimwe. 496 inomirira 1989, ichizadzisa ndimu yegumi nendimu

yemakumi mana muna Danieri 11 naIsaya 8:8. 508 inoratidza nguva iyo chitendero chehumambo chinobviswa chichitsiviwa nechiKatorike. Kutanga naClovis muna 496 kusvika muna 508, kubviswa nekutsiviwa zvishoma nezvishoma kwechitendero chepamutemo chehumambo kwakaratiidzwa. Munhoroondo inotanga muna 330, kuparara kunopfuurira kweRoma yekuMadokero kunomiririrwa nehvamanda ina dzokutanga, nokudaro zvichiratidza kuparadzwa kunopfuurira kunotanga pamutemo weSvondo muUnited States.

Kudonha kunopfuurira kweRoma yechihedheni kwakatevera mutemo waConstantine weSvondo muna 321 kunoratidza kudonha kweUnited States soumambo hwechitanhatu hwechiporofita cheBhaibheri hunosvika pamutemo weSvondo. Ipapo kutonga kwezviringo zvehvamanda zvina kunouyiswa pamusoro peUnited States, sezvakaziviswa naSister White paanoti “kuramba kutenda kwenyika kuchateverwa nokuparara kwenyika.” Ezekieri anowedzera uchapupu hwechirango chakapetwa kana.

Neno la BWANA likanjia tena, kusema, Mwanadamu, nchi itakapofanya dhambi juu yangu kwa kukosa uaminifu kwa uzito, ndipo nitaunyoosha mkono wangu juu yake, na kuivunja tegemeo la mkate wake, nami nitatuma njaa juu yake, na kukatilia mbali mwanadamu na mnyama watoke ndani yake. Ingawa watu hawa watatu, Nuhu, Danieli, na Ayubu, wangelikuwamo ndani yake, wangejiokoa roho zao wenyewe tu kwa haki yao, asema Bwana MUNGU. Nikisababisha wanyama wakali wapite katika nchi, nao waiharibu, hata ikawa ukiwa, asiwepo mtu wa kupita kwa sababu ya wanyama hao; ingawa watu hawa watatu wangelikuwamo ndani yake, kama niishivyo, asema Bwana MUNGU, wasingeokoa wana wala binti; wao wenyewe tu ndio wangeokolewa, lakini nchi ingekuwa ukiwa. Au nikileta upanga juu ya nchi hiyo, na kusema, Upanga, pita katika nchi; hata nikakatilia mbali mwanadamu na mnyama watoke ndani yake; ingawa watu hawa watatu wangelikuwamo ndani yake, kama niishivyo, asema Bwana MUNGU, wasingeokoa wana wala binti, bali wao wenyewe tu ndio wangeokolewa. Au nikituma tauni katika nchi hiyo, na kuimwaga ghadhabu yangu juu yake katika damu, ili kuwatenga kutoka ndani yake mwanadamu na mnyama; ingawa Nuhu, Danieli, na Ayubu wangelikuwamo ndani yake, kama niishivyo, asema Bwana MUNGU, wasingeokoa mwana wala binti; wangeziokoa roho zao wenyewe tu kwa haki yao. Kwa maana BWANA MUNGU asema hivi; Itakuwaje zaidi nitakapozileta hukumu zangu nne zenye ukali juu ya Yerusalemu, yaani, upanga, na njaa, na mnyama mkali, na tauni, ili kuwatenga kutoka ndani yake mwanadamu na mnyama? Lakini, tazama, watakaosalia humo wataachwa, watakaotolewa nje, wana na binti pia; tazama, watatoka na kuja kwenu, nanyi mtazona njia zao na matendo yao; nanyi mtafarijiwa kwa habari ya maovu niliyoleta juu ya Yerusalemu, naam, kwa habari ya yote niliyoleta juu yake. Nao watawafariji, mtakapoono njia zao na matendo yao; nanyi mtajua ya kuwa sikufanya pasipo sababu yote niliyoyafanya ndani yake, asema Bwana MUNGU. Ezekieli 14:12–23.

Tizapitiriza kulingalira zinthu izi m'nkhani yotsatira.